

*Acta des synodi te Franecker, gehouden ende be-
gonnen anno 1595 den 17 Junij.*

Nac aenroepinghe des naeme Godts is met gemeene stemmen verordineert tot eenen praesidem ANTONIUS NICOLAI ende tot eenen scribam SIBRANDUS VOMELIUS.

Daernaer syn de procuratien gelesen ende is bevonden, dat met beoorlycke procuratien als volmachtighen om op het synodum te coemen gedeputeert zijn:

vuyth den classe van Leewarden:

ANTONIUS NICOLAI ende BERNARDUS FULLENIUS als dienaers, BUWE JELTINGHA ende WILLEM STEWENS als ouderlinghen;

vuijth den classe van Sneeck:

JELLIUS ACRONIUS ende JACOBUS AUGUSTINI als dienaers, GERLACUS HABBONIS ende GERRYT JANSSZ als ouderlinghen;

vuijth den classe van Bolswert:

JOHANNES HOCHELUM van Nyeuwelant ende TYDO DANIELIS van Witmarsum als dienaers, JOCHIM STEWENS ende OCKO JACOBSSZ als ouderlinghen;

vuijth den classe van Doccum:

SHELTO ALJTZMA ende OLPHERDUS BELIDA als dienaers, item ARNOLDUS ANNIUS ende JOHANNES BERNARDI als ouderlinghen;

1) Eigenhandige onderteekening.

vuijth den classe van Franecker:

SIXTUS RIPPERTUS ende SIBRANDUS VOMELIUS als dienaers, item HERO JANSZ ende doctor NICOLAUS MOLLERIUS als ouderlinghen.

Nae het leesen der procuratien is met gemeene stemmen verordineert BERNARDUS FULLONIUS om des Woonsdaechs te doen den praedicatie.

1. *Van metten.* 1) — Daernaer is beslooten, dat de dienaeren in een ijeder classe haeren besten devoor ende neersticheyt sullen doen, ten eynde dat in den bedieninghe des heylighen doops voljaerighe, godtvruchtighe ende in den waere religie vervaerene meetvaeders ende meetmoeders sullen verschynen.

2. *Voir approbatie van beroepinghe predigen.* — Aenghaende den dienaeren, die met het predighen hier ofte daer, voordat de beroepinghe van den classe geaprobeert is, onordentlyck handelen, is beslooten, dat de dienaeren haere sullen draeghen nae den articulen, op dat stuck in den voorighen synoden gemaect, ende dat de classen teghen den overtreeders alsulcker articulen gebruijcken sullen behoorlycke discipline.

3. Alsoe de daeghelycksche bevyndinghe leert, dat het placacet van den houwelycke ende heyliginghe des sabbaths gemaect niet onderhouden en wert, is daeromme beslooten, dat vuijth den naeme des synodi aen den heeren Gedeputeerden versocht sal worden dat haere geliewe ofte door den grietslieden ofte door andere personen den voorgemelten placacet te laeten effectueren ende ter executie te stellen.

4. Aenghaende 2) den echtscheydinghen, welcke by den Wederdooperen tot verstoorringhe soe der oeconomien als oock der politien gebruijckt worden, is raedtsaem van den synodo gevonden, dat men oock aen den heeren Gedeputeerden sal versuecken, dat haere geliewe door guede middelen ende wetten daerop gemaect alsulcke matrimoniorum desertiones ende onschriftmatighe echtscheydinghen te leeren verhinderen.

5. *Gheen dienaeren uytet landt te laten sonder tudvys der heeren.* — Soeveele aenghaet het missive der heeren Gedeputeerden, gesonden aen den classen, gebiedende dat de classen gheenen dienaeren vuijth desen lantschappe sullen laeten vertrecken sonder advijse der heeren Gedeputeerde vorss., heeft het synodus geoordelt, dat de classen alsulcken voorgemelten missive der heeren Gedeputeerden sullen naevolghen met desen bescheijde, dat het classis, consenterende in den vertrecke eenigher die-

1) De marginalia zijn later bijgeschreven.

2) In marg. voor dit artikel staan de met drie pennestroken doorgehaalde woorden: »Echtscheyden der Wederdooperen.»

naeren, oorsaecken haeres consents den heeren Gedeputeerden sullen moeghen remonstreren.

6. Is beslooten, dat SIBRANDUS VOMELIUS sal aennemen den arbeyde om yetswat, soeveele hy dan noodich achtet, te schrijwen teghen den Libertinen, doch met alsulcken bescheyde ende beloftenisse, dat het synodus beloowet soe door den kercken soe oock door den heeren Staten te effectueren, dat voor den arbeyde hem, SIBRANDO, een eerlycke vergeldinghe mach ten handen gestelt werden, ende dat oock het geschrifte ofte gedaene werck buyten synen schaede ende oncosten gedruickt sal worden.

7. Is oock voor raedtzaem gevonden, dat by den dienaeren op combinatien dienende per vices ofte gebuerten in een yederen dorpe het awontmael gehouden sal worden.

8. *Ongedoopte niet trouwen.* — Belanghende den quaestie ofte vraeghe opt stucke van in den houwelycke te bevestighen alsulcke personen, die noch ongedoopt zijn, is van den synodo geresolveert, dat de saecke gelaeten sal worden by den articel op dit stucke gemaect in den synodo, te Bolswert anno 88 gehouden.

9. Soeveele aenghaet den psalmbuecken, van den heere ALDRONDO sanckswijse owergezettet, is van den synodo om gewichtighe oorsaecken beslooten, dat den kercken haeren vrijheyte gelaeten sal worden om den voorgemelten psalmbuecken in den kercken in te voeren, alwaer sulckes sonder erghernisse can geschieden.

10. Is geresolveert, dat de deputati, welcke nu van den synodo sullen verordineert worden, dat deselwighe sullen by requeste den saecke versuecken aen den heeren Gedeputeerden, dat haere geliewe te verhinderen den misbruijcken, die op den platte landen met schieten van rueren ende andersins in het trouwen der echtgenoten geschieden, item dat den voorgemelten heeren oock geliewe met noodtruffighe onderhoudt ex publico aerario te versorghen den weduwen der verstorwene dienaeren.

11. Is oock verordineert, dat de praeses ende scriba des synodi sullen schrijwen aen den heeren Staten van Groenigherlant, ten eynde sy andere dienaeren, aldaer coemende ende van haeren voorighen classe ofte kercke in leere ofte leewen genoteert zijnde, niet en sullen accepteren ende in haeren gebiede laeten leeren sonder genoechsaminghe attestatien van haeren kercken ende classen vertoent te hebben.

12. Is opgeleydt BERNARDO FULLONIO ende RUARDO ACRONIO omme door te leesen ende daer het noodich zij te corrigeren het geschrifte ANTONII NICOLAI van den owerheyte ende oock een geschrifte TIMANNI N. teghen

den Wederdooperen, ten eynde de voorgemelte geschriften in den drucke moeghen coemen.

13. Is oock geresolveert, dat vuyth yedere classe gesonden sullen worden twee dienaeren in den Seewenwouden, ten eynde sij aldaer den lieden in den evangelischen lecre sullen moeghen onderrichten. Ende het classis van Franecker sal haeren dienaeren senden in Schoterlant, het classis van Leewarden sal haere dienaeren senden in Opsterlant ende Smelgerlant, het classis van Doccum in Dantumerdeel, Achtcarspel ende Tzietjercke, het classis van Sneeck in Ooststallingwerff, ende het classis van Bolswert in 'Aenwerterdeel ende in Utingerdeel.

Volmachtighen, die vuyth den naeme des synodi ende als den synodum repraesenterende om alle gemeene swaricheden in den kercken deses lantschappes voorvallende af te handelen, alsulcke volmachtighen sijn vuyth den classe te Leewarden verordineert: HERMANNUS COLDE als dienaer ende LULJTZEN HENDRICKSSZ als ouderlingh;

vuyth den classe te Doccum:

JOHANNES NICOLAI als dienaer ende doctor SEVERINUS HANIA als ouderlingh;

vuyth den classe te Sneeck:

HERMANNUS LUNINGHA als dienaer ende JARICH WILLEMSSZ burghemeyster als ouderlingh:

vuyth den classe te Bolswert:

THOMAS ROTHUSIUS als dienaer ende N., zijnde een burghemeyster te Worcum, als ouderlingh;

vuyth den classe te Franecker:

SIBRANDUS ABELI als dienaer ende HEERO JANSSZ als ouderlingh.

Is besloten, dat het toecomstighe synodus anno 96 gehouden sal worden te Harlinghen ende dat beginnende op den tweeden Maendach in Maio.

Aldus met melcanderen geslooten te Franecker anno 1594 den 17^{en} en den 18^{en} Junii ende vuyth naeme des synodi onderteeckent.

Onder den originaelt stontd geteeckent:

ANTONIUS CLAESSZ, praeses ende
SIBRANDUS VOMELIUS, scriba.

Gecollationeert ende bevonden met den originael te accorderen anno 1595 den 19 Junij bij mij

SIBRANDUS VOMELIUS. 1)

1) Deze onderteekening is eigenhandig.